

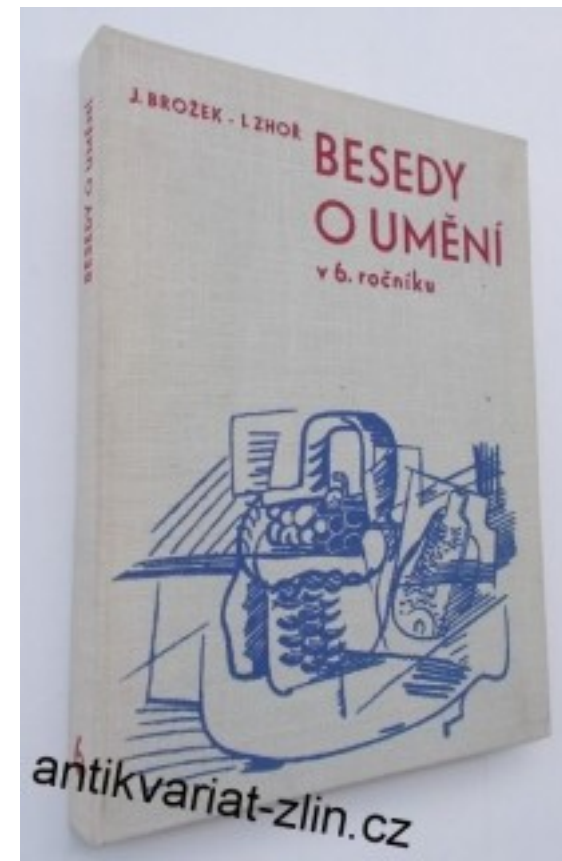
Interpretace um. díla ve Vv

Interpretace uměleckých děl ve výtvarné výchově - historie

Jaromír Uždil, Jaroslav Brožek, Igor Zhoř

Besedy o umění, 1964

- rozpracování 1964 – metodické příručky pro jednotlivé ročníky
- řízené rozhovory nad jedním nebo několika díly
- možno více postupů: soustředit se na formální, historický kontext, komparace

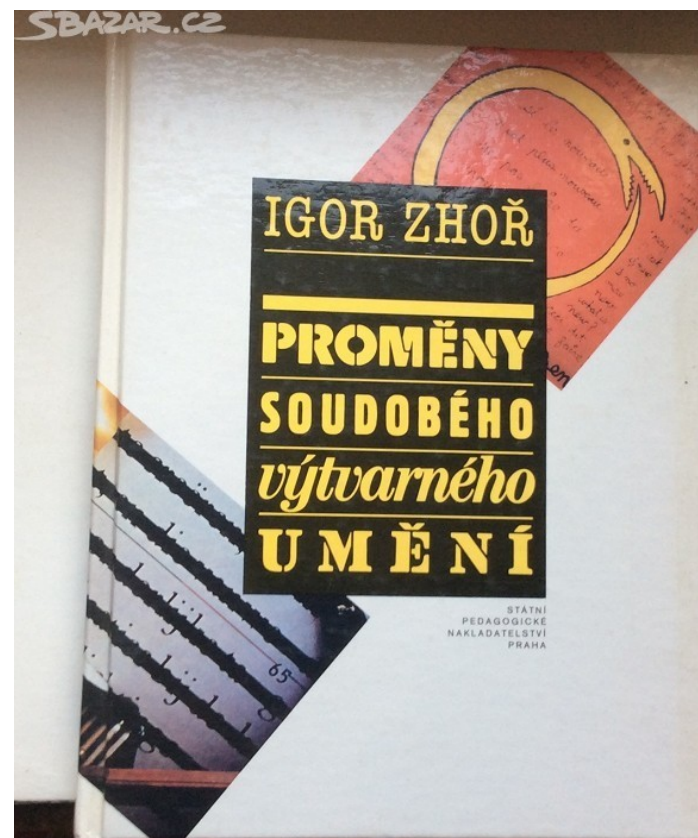
Igor Zhoř

Škola výtvarného myšlení, 1989

Akční tvorba, 1991 (vysokoškolská skripta)

-praktické výtvarné etudy

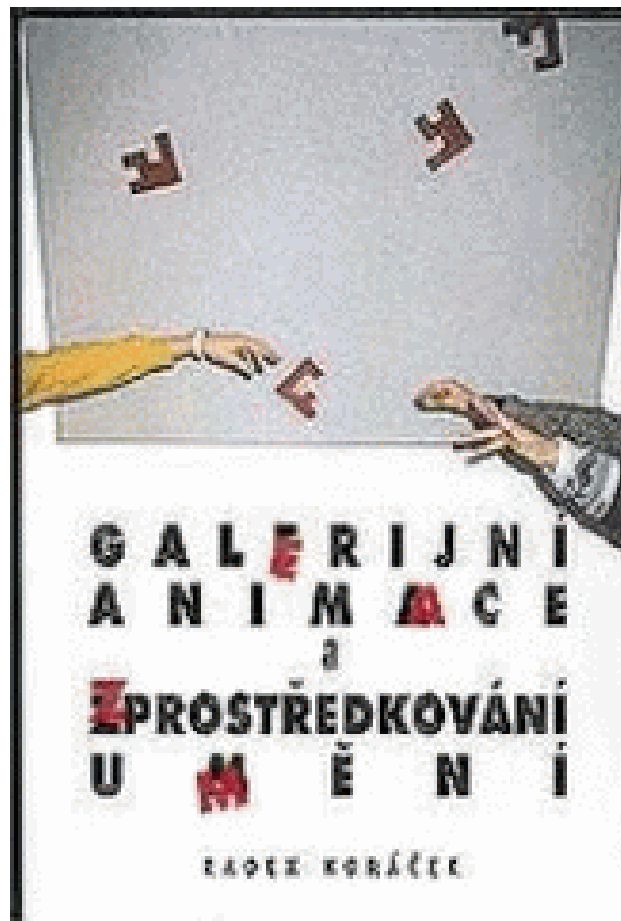
-účastníci se dovídají o aktuálních uměleckých tendencích uskutečněním varianty na postup používaný konkrétním umělcem

Radek Horáček

Galerijní animace a zprostředkování umění, 1998

Slovem, akcí, obrazem, 2012 (+Zbyněk Fišer, Vladimír Havlík)

Jan Slavík

Reflektivní dialog

- východiskem může být reflexe uměleckého díla
- sociokognitivní konflikt
- střetávání různých prekonceptů: pohled na své vlastní zpětně, porovnávání s dalšími

Výběr interpretační strategie – cíle, prostředky

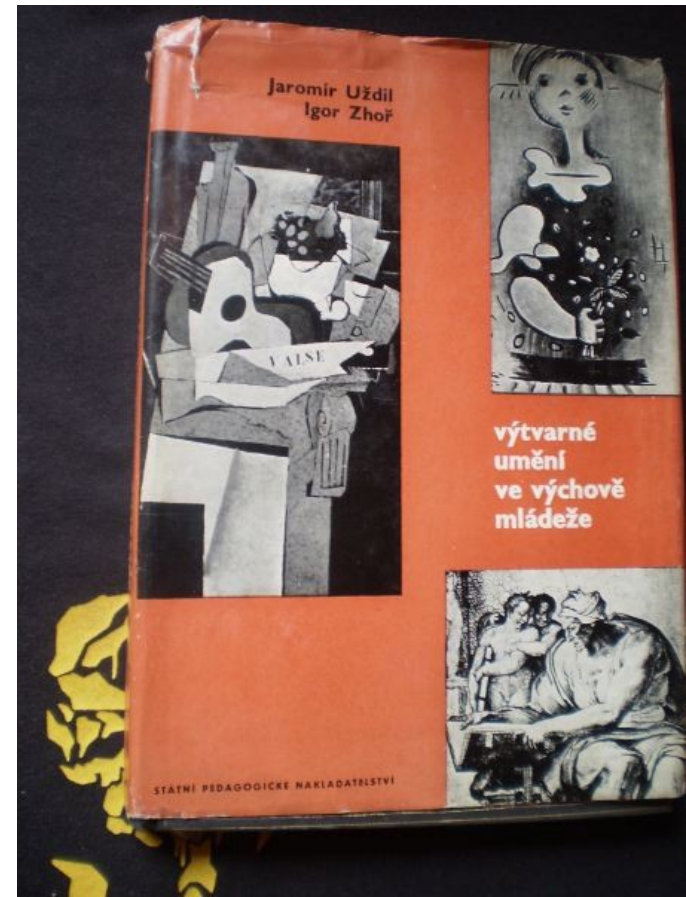
Uždil, Zhoř:

a) Emocionální metoda

- odmítá úvahy, rozbory, vytváří citovou atmosféru a prostředí pro přijetí díla

b) Racionální

- zkoumání vrstev díla

Horáček:

1) teoretická (jazyková)

2) praktická (výtvarná tvorba)

3) smíšená (animace) - vyvážený poměr mezi slovní a expresivní interpretací

-seznámení s historickým rámcem díla– poznání kulturního kontextu, dějinného významu, sociálních funkcí umění...

-osobní interpretace– poznání osobního významu, vztahu k osobnímu prožívání a zkušenosti, dekonstrukce konceptů, přijetí plurality názorů a „druhého“...

-předložit fakta, nechat žáky fakta objevovat, „zamlčet je“

-umělecká díla, vizuální kultura

-frontální, diskuze, text, výtvarné aktivity, návštěvy galerií...

-odvislé od věku, prostředí, zkušenosti...

-výběr strategie dle cíle

-učitel by měl být připraven vybírat

Uždil, Zhoř:

- 1) Co vidíme? (námět)
- 2) Jak to bylo uděláno?
- 3) Proč? (smysl, obsah)

„umělecko-historický“ model

-systematicky vedeme k porozumění historické a kulturní dimenzi díla
-lektor vede ke „správnému“ pochopení díla, ke konsenzuálnímu pochopení

1) *motivace* - popis díla, prostředky...

2) *faktografické informace* – určete umělce, název díla, pokuste se ho datovat, určit místo vzniku...

3) *kulturní kontext díla* – proč si autor vybral tento námět? Co o něm víte?...

4) *analýza vztahu díla k jiným dílům* – K jakému stylu patří?...

5) *Interpretace a chápání smyslu a významu díla umělcem a ostatními v době a místě jeho vzniku* – Jaké bylo umělcovo poselství? Jak dílo zprostředkovávalo kulturní hodnoty a poselství?

6) *Zhodnocení díla umělcem a představiteli kultury dané doby* - Jak bylo dílo hodnoceno tvůrcem?

- od analýzy, přes kontext k vztahům k jiným dílům

- není příliš zohledňován význam díla pro interpretujícího

E. B. Feldman – kritický model

- ústní a písemná komunikace o vizuální kvalitě děl
- student vytváří interpretační hypotézy, které si ověřuje v konfrontaci s ostatními a s informačními zdroji
- nesměřuje k jedinému správnému výkladu
- vychází ze studentova předporozumění

-učitel klade otázky dle díla:

1) Popiš: Jméno umělce a název díla. Díváme se na dílo a všímáme si viditelných částí... Co zde vidíme?...

2) Analyzuj: Odhalování vztahů mezi částmi (formální)

3) Interpretuj: Odhalování obsahu – Co nám chtěl autor říci? Interpretace symbolů, emocí, idejí, které jsou viditelné.

4) Posud': Kvalitativní hodnocení i v souvislosti s dalšími díly – Co na díle oceňuješ? Posud' je v souvislosti s jinými díly dané doby. Přiřad' k typu umění, estetické teorii. Zhodnoť.

Analytický kritický přístup k interpretaci

-kritický model doplněný o uměleckohistorické:

1) Reakce

-spontánní, pozitivní a negativní, bezprostřední

-Jaká byla vaše první reakce na dílo? Jaké pocity vyvolává? Co vám to připomíná? Na jaké myšlenky vás to přivádí?

2) Popis

a) formální a technické vlastnosti - od výraznějšího k detailům (otázky: barvy, světlo, prvky, rukopis...)

b) formální vztahy – kompozice (barevná, tvarová, rytmus...)

c) formální charakteristika – celkové působení (Jakou náladu dílo vyjadřuje?...)

d) kontextová analýza - Kdo dílo vytvořil? Co autor dílem zamýšlel? Jaký je název díla?... (odpovědi dává učitel nebo výzkum)

3) Interpretace

Co je podle vás smyslem díla? Co vám dílo připomíná, nad čím vás nutí přemýšlet? Kdybyste byli autorem, jaký název byste dílu dali?

4) Hodnocení

a) osobní zkušenost – Jaká byla vaše zkušenost z průběhu analyzování díla? Změnili se vaše pocity v průběhu tohoto procesu? Chtěli byste toto dílo vlastnit? Cítíte potřebu porovnat výsledky vašeho osobního hodnocení s výsledky kontextové analýzy?

b) estetické soudy – Je dílo provedeno dobře? Je v díle jednoznačně vyjádřen jistý pohled? Je dílo všeobecně krásné, uspokojující, kompletní?

c) kontextové zhodnocení – Zabývá se dílo nějakým důležitým lidským problémem? Činí tak adekvátně?

d) Obecné zhodnocení - Je dílo srozumitelné? Bylo vytvoření díla přínosem? Jak na vás dílo zapůsobilo? Motivuje vás to k vlastní tvorbě?

Feministický konverzační přístup

- feministický – osobní, spíše obsah než forma, nehledáme obecné pravdy ale osobní

E. Garberová (1996)

- 1) analyzujte díla v jejich kulturním a společenském kontextu
- 2) zahrňte do svého studia ženské představitelky
- 3) posuzujte umělecká díla žen v souladu s jejich životem
- 4) spíše technika rozhovoru, vyprávění
- 5) sledujte společenské důsledky fyzických vlastností díla
- 6) trénujte citlivost vůči jazykovému vyjádření
- 7) nebraňte se osobním asociacím
- 8) studujte různé možnosti interpretace
- 9) zaměřte se na to, za jakých okolností nastává změna v umění a ve společnosti

Jane Gooding-Brownová – kritická interpretace

- centrální má být problematika zkušenosti studentů
- studenti mají nalézt vlastní hlas, pochopit vlastní zdroje, co je činí odlišnými od ostatních

-model:

- 1) seznámení s autoritativními interpretacemi (knihy, učitel)

- 2) dekonstrukce – jak se do interpretací dostávají významy spojené s interprety (věk, gender...)

- uvědomění vlastní subjektivity, odklon od autoritativní interpretace

- 3) reinterpretace

- pochopení interpretace jako diskurzivní praktiky- přijetí plurality a rovnosti interpretací a jiných

Interpretace současného a moderního umění

- mnoho učitelů se vyhýbá
- selhává sdělování hotových pravd
- více zkoumání, experimentování, moderování, osobní strategie, obsahy námi určené, otevřený výsledek

Museumdienst Köln:

- 1) První dojem
- 2) Téma
- 3) Barva
- 4) Tvar a struktura
- 5) Materiál
- 6) Předmět a symbol
- 7) Prostor
- 8) Čas
- 9) Popisek název
- 10) Technika

Principy kritické interpretace podle Seung-Ryul Shina

Přeloženo z Seung-Ryul Shin (2002, s. 73–74) – první dva kroky; Anderson, Milbrandt (2005, s. 111) – třetí krok.²⁹

První krok – příprava

Co je třeba vědět

Co je třeba udělat

1. Umělecké dílo něco vyjadřuje.	→ Zaznamenejte si své první reakce a to, co tyto reakce vyvolalo.
2. Pocity nás navádějí k tomu, abychom dílu porozuměli.	→ Zaznamenejte si pocity, které ve vás dílo vyvolává.
3. Prvotní reakce na umělecké dílo jsou důležité, ale proměnlivé.	→ Kladte si otázky vztahující se k dílu, přemýšlejte o něm, zapisujte si své myšlenky.

Druhý krok – implementace

Co je třeba vědět

1. Adekvátní popis díla zahrnuje vnitřní i vnější informace.
2. Adekvátní popis díla by se měl k dílu vztahovat.
3. Přesvědčivé argumenty utvářejí dobré interpretace děl.
4. Pro jedno dílo mohou existovat rozdílné, protikladné a kontroverzní interpretace.

Co je třeba udělat

- Věnujte pozornost každému detailu díla i vnějším (společenským, historickým, kulturním) informacím.
- Popište vlastní dílo a shromažďujte vnější informace.
- Přemýšlejte o některých ucelených významových teoriích díla a zapracujte je do svých.
- Snažte se udržet otevřenou mysl při vytváření svých hypotéz.

5. Kroky týkající se popisu díla, interpretace a hodnocení mají interaktivní a kruhový charakter. Každý z těchto kroků může vést k těm ostatním.

→ Přemýšlejte flexibilně. Nebraňte se myšlenkám, které k vám přicházejí, ať už jsou deskriptivní, interpretační nebo hodnotící.

6. Neexistuje jen jedna interpretace díla, která by zahrnovala celý jeho význam.

→ Otevřeně přijímejte interpretace ostatních, i když se od těch vašich liší.

7. Dobré hodnocení se zakládá na jasných důvodech nebo kritériích.

→ V průběhu celého procesu sbírejte důkazy – nejen z díla samotného, ale i z kontextových informací.

8. Hodnota uměleckého díla a vaše zalíbení v něm se různí.

→ Při posuzování hodnoty díla vycházejte z důvodů a kritérií, které jste si sami stanovili. Mějte na paměti, že to, jestli se vám dílo líbí, nebo ne, nemusí záviset na jeho kvalitě.

Co je třeba vědět

Co je třeba udělat

1. Dobrá interpretace se odvíjí od přesného, hloubkového a citlivého pozorování a odpovídá zkoumanému dílu.
→ Budte pozorní. Ohlížejte se zpět a nahlížejte dílo z více perspektiv. Když si myslíte, že už jste vše prohlédli a popsalí, podívejte se znovu. Nepřehlédli jste něco? Koresponduje vše, co jste řekli nebo napsali, s tím, co vidíte, a se záměrem díla?
2. Dobrá kritika je konzistentní ve formě a argumentu.
→ Ujistěte se, že je vaše interpretace založena na průkazných kritériích a důvodech. Irelevantní a rozptylující (odvádějící od tématu) myšlenky odstraňte. Slabá místa podpořte dalšími argumenty anebo odstraňte. Ujistěte se, že popis, interpretace i hodnocení na sebe navazují a vzájemně se podporují.
3. Dobrá kritika většinou není konečná, ale otevřená k modifikacím.
→ I v závěru zůstávejte otevření novým myšlenkám.